

Det nye Stortingets syn på EU og EØS-saker

Hva mener de valgte
representantene?

Nei til EUs valgotat nr. 4 2021

Innhold

Forord: Nei til EUs kandidatundersøkelse	2
1 Hovedfunn	3
2 Det nye Stortingets syn i sentrale EU-/EØS-spørsmål	4
2.1 Representantenes syn på norsk EU-medlemskap	4
2.2 Offentlig utredning av alternativer til EØS-avtalen	5
2.3 EØS eller handelsavtale?	6
2.4 Mer aktiv bruk av veto retten?	7
2.5 Veto mot EUs energipakke 4?	8
2.6 EU-direktiv om lovbestemt minstelønn	9
3 Hva handler sakene om – og hva mener Nei til EU?	10
4 Mandatfordelingen	12

Hele kandidatundersøkelsen er tilgjengelig på <http://apps.neitileu.no/valg2021>

Et notat fra Nei til EU etter stortingsvalget i 2021

Notatet er utarbeidet av Morten Harper, utredningsleder i Nei til EU, på grunnlag av valgresultatet og data innsamlet i Nei til EUs kandidatundersøkelse april-juni 2021

Oppdatert per 15. september 2021

Forsidefoto: Wikimedia

Mer informasjon om EU og stortingsvalget: www.neitileu.no

Forord: Nei til EUs kandidatundersøkelse

Dette notatet sammenstiller svarene i Nei til EUs kandidatundersøkelse med valgresultatet, og viser hva de 169 representantene valgt inn på Stortinget mener om EU- og EØS-saker. Svarene er summert både samlet og per partigruppe. Resultatene fra kandidatundersøkelsene i 2017 og 2013 er gjengitt der samme spørsmål har vært stilt tidligere (spørsmål 1, 3 og 4).

Nei til EU inviterte partienes øverste listekandidater til å svare på seks sentrale spørsmål angående Norges forhold til EU. Undersøkelsen omfatter alle stortingspartiene, og ble gjennomført i perioden april-juni. Pasientfokus, som kun stilte liste i Finnmark og har kommet inn med 1 representant, ble ikke spurt i kandidatundersøkelsen. Partiets ene representant er i denne gjennomgangen oppført med «ikke svart».

Flere av kandidatene har ønsket å gi utfyllende svar utover «ja», «nei» eller «vet ikke» på de spørsmålene vi har stilt. De fullstendige svarene fremgår av hele undersøkelsen som er tilgjengelig på nett: <http://apps.neitileu.no/valg2021>

For en utfyllende fremstilling av det avtroppende Stortingets syn på EU og EØS-saker, viser vi til notatet fra 2017: <https://neitileu.no/aktuelt/arbeidsnotat-4-2017-det-nye-stortingets-syn-pa-eu-og-eos>

De seks stilte spørsmålene

De seks spørsmålene som er stilt i undersøkelsen:

- 1) Mener du at Norge skal bli medlem av EU?
- 2) Støtter du en offentlig utredning av alternativer til EØS-avtalen?
- 3) Foretrekker du EØS-avtalen dersom alternativet er en handelsavtale med EU?
- 4) Bør Norge benytte veto retten (også kalt reservasjonsretten) i EØS mer aktivt?
- 5) Mener du at veto retten bør brukes mot myndighetsoverføringen i EUs Energipakke 4?
- 6) Støtter du EUs foreslåtte direktiv om å innføre en lovbestemt minstelønn i EU/EØS?

1 Hovedfunn

Tydelig flertall mot EU-medlemskap og en betydelig økning i antallet EØS-motstandere. Det er situasjonen i Stortinget etter valget. Et stort flertall ønsker å benytte vetoretten i EØS mer aktivt. Det ligger an til dragkamp om å utrede alternativer til EØS, og Stortinget er delt ganske på midten i spørsmålet om veto mot EUs energipakke 4.

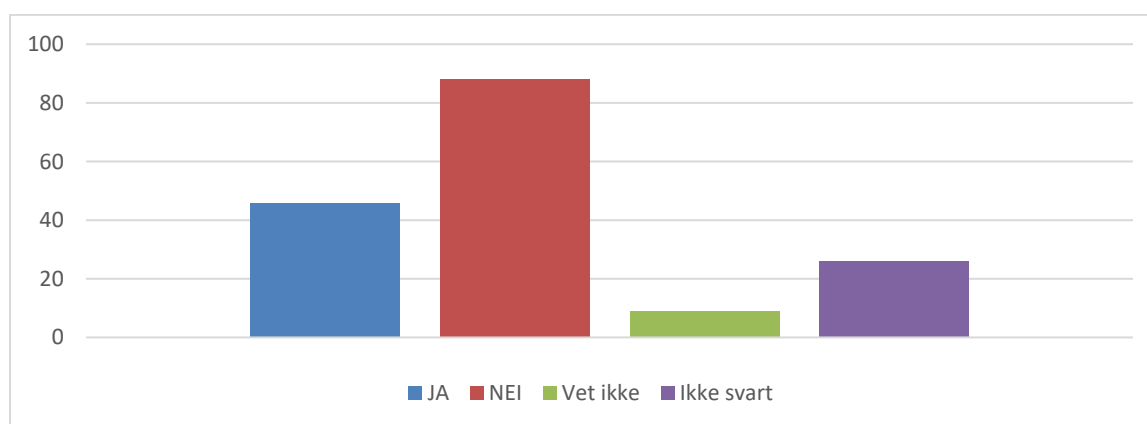
- Det er et tydelig flertall mot norsk EU-medlemskap på det nye Stortinget. 88 kandidater svarer «nei» og 46 «ja». (35 er usikre eller har ikke svart.)
- Om det blir en offentlig utredning av alternativer til EØS synes fortsatt å være et åpent spørsmål. En tredjedel av representantene støtter en utredning, under halvparten sier «nei». Spørsmålet vil bli en het potet i regjeringsforhandlingene. Sp og SV er entydig for. I Ap sier det store flertallet «nei», men det er også ett «ja»-svar og to usikre (av de som har svart).
- EØS-motstanden er styrket fra 39 til 46 representanter. Siden 2013 er andelen EØS-motstandere fordoblet. Det er likevel et klart flertall for EØS-avtalen, med 85 mot 46 representanter. Antallet EØS-tilhengere er omtrent som i 2017, men er kraftig redusert siden 2013.
- Undersøkelsen viser en historisk stor vilje til å bruke vetoretten i det neste Stortinget. Et flertall på 95 representanter (56,2 %) mener den bør benyttes mer aktivt. Det er en betydelig økning siden 2017, og nesten en fordobling siden 2013.
- Det neste Stortinget er delt nesten på midten i spørsmålet om EØS-veto mot myndighetsoverføringen i EUs energipakke 4. 54 representanter er for veto, mens 60 sier de er mot. 55 representanter er usikre («vet ikke» eller har ikke svart). Usikkerheten er særlig stor i Ap, der over en tredjedel av representantene svarer «vet ikke» (og nok en tredjedel ikke har svart).
- Det neste Stortinget vil ikke vedta EUs foreslåtte direktiv om lovbestemt minstelønn. Et flertall på hele 104 (61,5 %) representanter sier «nei». Det er flertall mot både på venstre- og høyresiden.

2 Det nye Stortingets syn i sentrale EU-/EØS-spørsmål

2.1 Representantenes syn på norsk EU-medlemskap

Spørsmål 1: *Mener du at Norge skal bli medlem av EU?*

Ja:	46 (27,2 %)	2017: 38 (22 %)	2013: 79 (46,7 %)
Nei:	88 (52,1 %)	2017: 84 (50 %)	2013: 70 (41,4 %)
Vet ikke:	9	2017: 12	2013: 12
Ikke svart:	26	2017: 35	2013: 8

2021	Ja	Nei	Vet ikke	Ikke svart	SUM
Ap	6	18	6	18	48
FrP	0	17	0	4	21
H	34	2	0	0	36
KrF	0	2	0	1	3
MDG	1	0	2	0	3
Rødt	0	8	0	0	8
Sp	0	27	0	1	28
SV	0	13	0	0	13
V	5	1	1	1	8
Pf	0	0	0	1	1
SUM	46	88	9	26	169
%-andel	27,2%	52,1%	5,3%	15,4%	

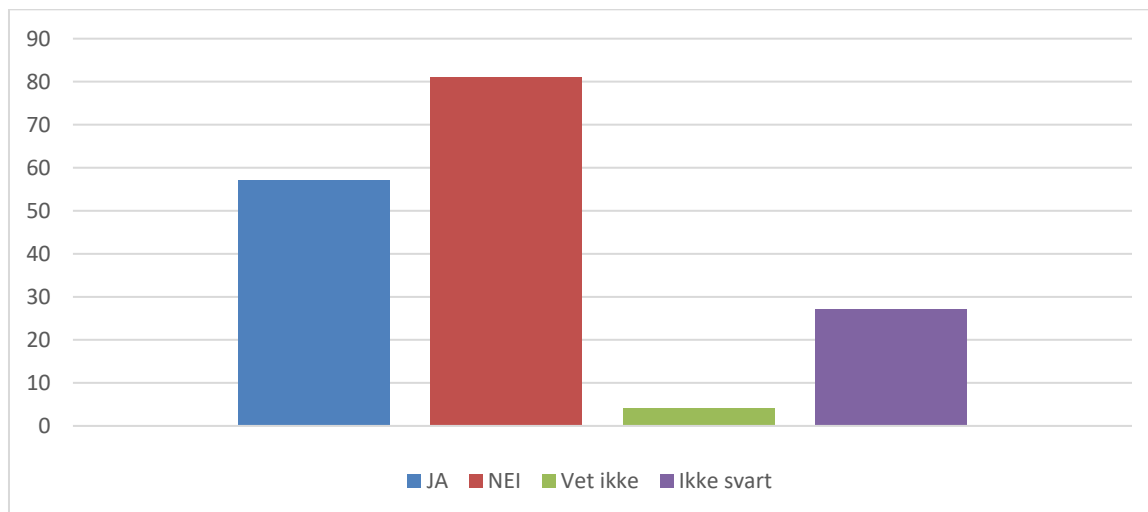
- Et flertall av nei-representanter, mye på grunn av fremgang for Sp, SV og Rødt.
- Et klart flertall av Aps representanter som har svart sier nei, men færre enn i 2017.
- FrP har blitt et klart nei-parti. KrF er fortsatt et nei-parti.
- Høyre og Venstre står sammen på ja-siden.
- MDG er delt mellom «ja» og «vet ikke». Ingen av MDGs representanter sier «nei».

2.2 Offentlig utredning av alternativer til EØS-avtalen

Spørsmål 2:

Støtter du en offentlig utredning av alternativer til EØS-avtalen?

Ja:	57 (33,7 %)
Nei:	81 (47,9 %)
Vet ikke:	4
Ikke svart:	27

2021	Ja	Nei	Vet ikke	Ikke svart	SUM
Ap	1	28	2	17	48
FrP	5	8	2	6	21
H	1	35	0	0	36
KrF	0	2	0	1	3
MDG	2	1	0	0	3
Rødt	8	0	0	0	8
Sp	27	0	0	1	28
SV	13	0	0	0	13
V	0	7	0	1	8
Pf	0	0	0	1	1
SUM	57	81	4	27	169
%-andel	33,7%	47,9%	2,4%	16%	

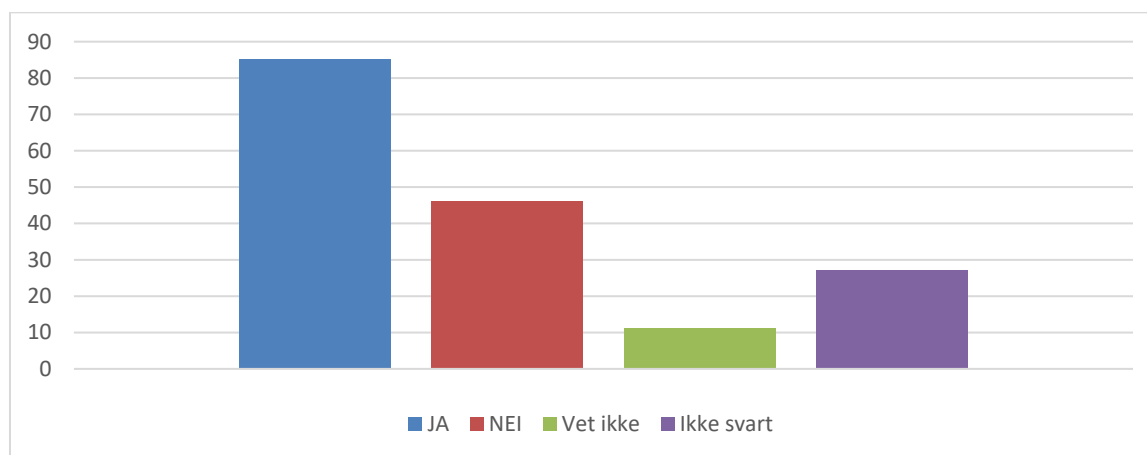
- Om det blir en offentlig utredning av alternativer til EØS synes fortsatt å være et åpent spørsmål. En tredjedel av representantene støtter en utredning, under halvparten sier «nei». Spørsmålet vil bli en het potet i regjeringsforhandlingene. Sp og SV er entydig for. I Ap sier det store flertallet «nei», men det er også ett «ja»-svar og to usikre (av de som har svart).
- Partigruppene er ganske samstemte, med unntak av Frp der under halvparten svarer «nei». Frp har et betydelig mindretall som ønsker en utredning, og mange tar ikke stilling.

2.3 EØS eller handelsavtale?

Spørsmål 3:

Foretrekker du EØS-avtalen dersom alternativet er en handelsavtale med EU?

Ja:	85 (50,3 %)	2017: 81 (48 %)	2013: 123 (72,8 %)
Nei:	46 (27,2 %)	2017: 39 (23 %)	2013: 23 (13,6 %)
Vet ikke:	11	2017: 13	2013: 13
Ikke svart:	27	2017: 36	2013: 10

2021	Ja	Nei	Vet ikke	Ikke svart	SUM
Ap	32	0	1	15	48
FrP	7	2	7	5	21
H	35	0	0	1	36
KrF	2	0	0	1	3
MDG	2	0	0	1	3
Rødt	0	8	0	0	8
Sp	0	25	1	2	28
SV	0	11	2	0	13
V	7	0	0	1	8
Pf	0	0	0	1	1
SUM	85	46	11	27	169
%-andel	50,3%	27,2%	6,5%	16%	

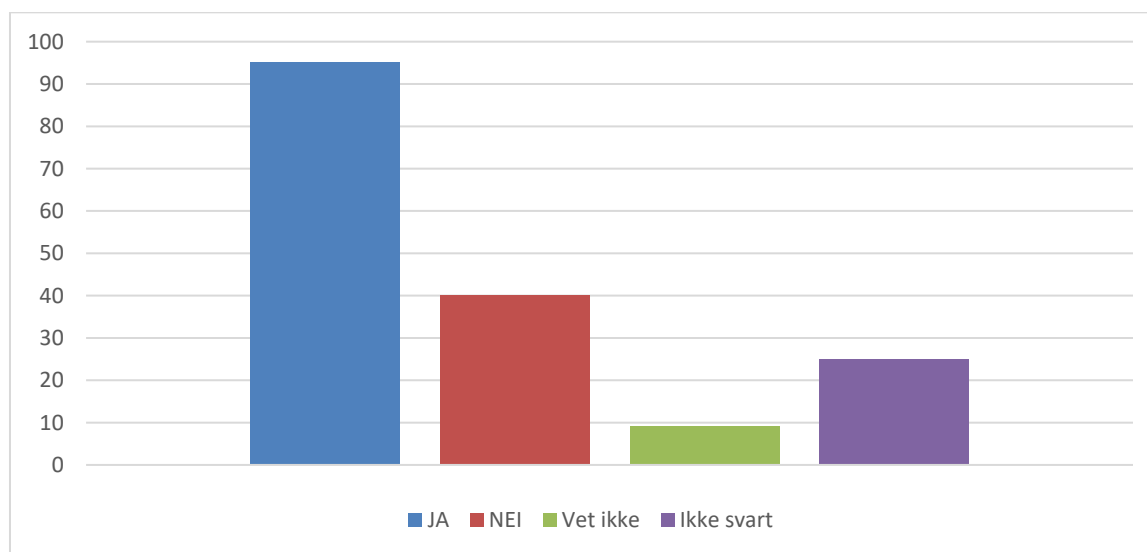
- EØS-motstanden er styrket fra 39 til 46 representanter. Siden 2013 er andelen EØS-motstandere fordoblet.
- Det er likevel et klart flertall for EØS-avtalen, med 85 mot 46 representanter. Antallet EØS-tilhengere er omtrent som i 2017, men er kraftig redusert siden 2013.
- Det er fremgangen for Sp, SV og Rødt som styrker EØS-motstanden.
- FrP ser ut til å slå mer ring om EØS-avtalen enn i 2017. Bare 2 av Frps representanter svarer «nei», mens det i 2017 var 6. Det er imidlertid hele 7 av Frp-representantene som svarer «vet ikke» (og 5 som ikke har svart).

2.4 Mer aktiv bruk av vetoretten?

Spørsmål 4:

Bør Norge benytte vetoretten (også kalt reservasjonsretten) i EØS mer aktivt?

Ja:	95 (56,2 %)	2017: 83 (49 %)	2013: 52 (30,8 %)
Nei:	40 (23,7 %)	2017: 34 (20 %)	2013: 65 (38,5 %)
Vet ikke:	9	2017: 10	2013: 40
Ikke svart:	25	2017: 42	2013: 12

2021	Ja	Nei	Vet ikke	Ikke svart	SUM
Ap	25	2	5	16	48
Frp	16	0	1	4	21
H	1	31	3	1	36
KrF	1	1	0	1	3
MDG	3	0	0	0	3
Rødt	8	0	0	0	8
Sp	27	0	0	1	28
SV	13	0	0	0	13
V	1	6	0	1	8
Pf	0	0	0	1	1
SUM	95	40	9	25	169
%-andel	56,2%	23,7%	5,3%	14,8%	

■ Det neste Stortinget har en historisk stor vilje til å bruke vetoretten. Et flertall på 95 representanter (56,2 %) mener den bør benyttes mer aktivt. Det er en betydelig økning siden 2017, og nesten en fordobling siden 2013.

■ Ap og Frp er klart for mer aktiv bruk av vetoretten. Sp, SV, Rødt og MDG er entydig for.

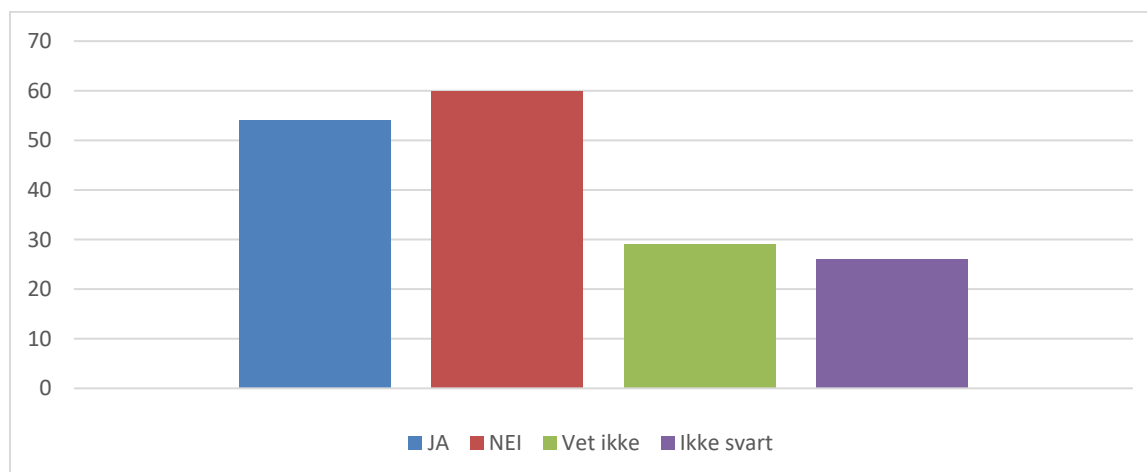
■ Høyre og Venstre er de eneste partiene som avviser dette. KrF er delt i spørsmålet.

2.5 Veto mot EUs energipakke 4?

Spørsmål 5:

Mener du at vetoretten bør brukes mot myndighetsoverføringen i EUs Energipakke 4?

Ja: 54 (32 %)
 Nei: 60 (35,5 %)
 Vet ikke: 29
 Ikke svart: 26

2021	Ja	Nei	Vet ikke	Ikke svart	SUM
Ap	0	10	20	18	48
FrP	8	2	7	4	21
H	0	36	0	0	36
KrF	0	2	0	1	3
MDG	0	3	0	0	3
Rødt	8	0	0	0	8
Sp	25	0	2	1	28
SV	13	0	0	0	13
V	0	7	0	1	8
Pf	0	0	0	1	1
SUM	54	60	29	26	169
%-andel	32%	35,5%	17,2%	15,3%	

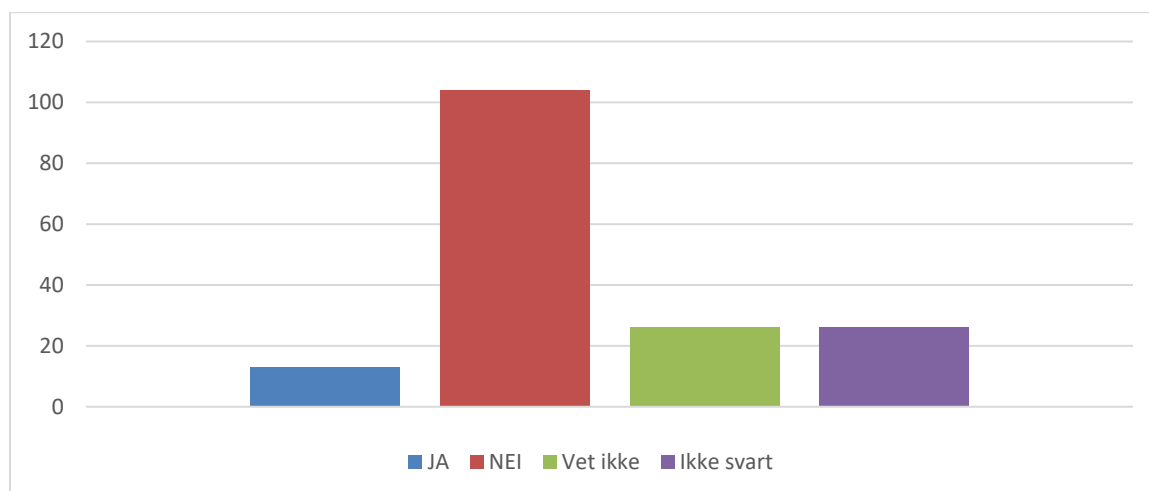
- Det neste Stortinget er delt omtrent på midten i spørsmålet om EØS-veto mot myndighetsoverføringen i EUs energipakke 4. 54 representanter er for veto, mens 60 sier de er mot. 55 representanter er usikre («vet ikke» eller har ikke svart).
- Usikkerheten er særlig stor i Ap, der over en tredjedel av representantene svarer «vet ikke» (og nok en tredjedel ikke har svart).
- Det er mange usikre også i Frp, men blant de som har svart er det et klart flertall for veto.
- Sp, SV og Rødt er nokså entydig for veto.
- Høyre, Venstre, KrF og MDG er entydig mot veto.

2.6 EU-direktiv om lovbestemt minstelønn

Spørsmål 6:

Støtter du EUs foreslåtte direktiv om å innføre en lovbestemt minstelønn i EU/EØS?

Ja:	13 (7,7 %)
Nei:	104 (61,5 %)
Vet ikke:	26
Ikke svart:	26

2021	Ja	Nei	Vet ikke	Ikke svart	SUM
Ap	0	24	7	17	48
FrP	10	4	3	4	21
H	2	31	3	0	36
KrF	0	1	1	1	3
MDG	0	2	1	0	3
Rødt	0	7	1	0	8
Sp	0	22	5	1	28
SV	0	13	0	0	13
V	1	0	5	2	8
Pf	0	0	0	1	1
SUM	13	104	26	26	169
%-andel	7,7%	61,5%	15,4%	15,4%	

■ Det neste Stortinget vil ikke vedta EUs foreslåtte direktiv om lovbestemt minstelønn. Et flertall på hele 104 representanter sier «nei».

■ Det er flertall mot både blant Ap og Høyres representanter. SV og Rødt er mot. Det er flertall mot også i Sp og MDG, men usikkerhet hos en del representanter. KrF og Venstre synes å være usikre.

■ Frp er den eneste partigruppen der det er flest som er for et slikt minstelønnsdirektiv, men også i Frp er en del representanter mot og flere er usikre.

3 Hva handler sakene om – og hva mener Nei til EU?

Angående spørsmål 1: «Mener du at Norge skal bli medlem av EU?»

Folkestyre og nasjonal suverenitet er grunnleggende argumenter for Nei til EU. Utenfor EU kan vi ha et folkestyre hvor folk deltar, og politikerne står til ansvar for velgerne. EU overtar myndighet over stadig nye områder fra nasjonalstatene, og innbyggerne i EU har liten oversikt over hva som skjer bak de lukkede dørene i Brussel. Vårt nei til EU er også et ja til solidaritet og internasjonalt samarbeid for miljø og klima.

Angående spørsmål 2: «Støtter du en offentlig utredning av alternativer til EØS-avtalen?»

Mer kunnskap om alternativene til EØS-avtalen kan gi en bedre opplyst debatt om Norges forhold til EU. Det er mange myter om hva EØS betyr for norsk handel, som en offentlig utredning (NOU) kan oppklare. Europautredningen i 2012 så bare på erfaringene med EØS-avtalen. Fellesforbundet, som er det største fagforbundet i privat sektor, krever en offentlig utredning av alternativene til EØS-avtalen. Det er et krav Nei til EU støtter.

Angående spørsmål 3: «Foretrekker du EØS-avtalen dersom alternativet er en handelsavtale med EU?»

EØS-avtalen begrenser norsk politikk på mange måter, som å stanse tiltak mot sosial dumping, øker importen av landbruksvarer, utsetter klimakutt i Norge og fratrar nasjonal styring på energiområdet. Nei til EU mener det mest aktuelle alternativet er en mer alminnelig og jevnbyrdig handelsavtale. Uten EØS sikrer allerede Handelsavtalen fra 1973 full tollfrihet for industrivarer mellom Norge og EU. Tollen på fersk norsk laks til EU vil også være nøyaktig den samme utenfor EØS (to prosent). EU står heller ikke fritt til å sette særskilte krav til godkjenning av norsk sjømat og andre varer. Det aller meste av EUs import kommer utenfra EØS, og over 150 land handler med EU uten en EØS-avtale. Norge er en av EUs største handelspartnere, og EU har interesse av å inngå en ny handelsavtale med Norge hvis EØS-avtalen sies opp.

Angående spørsmål 4: «Bør Norge benytte vetoet (også kalt reservasjonsretten) i EØS mer aktivt?»

Nei til EU mener reservasjonsretten i EØS (også kalt vetoet) må brukes langt mer aktivt for å ivareta nasjonale interesser. Hittil er den brukt kun én gang på over 26 år, mot EUs tredje postdirektiv, og det vetoet ble trukket tilbake etter valget i 2013 av Solberg-regjeringen. Dette er påfallende, ikke minst sett opp mot mange partiers uttrykte mål om å «utnytte handlingsrommet i EØS». Det svekker også avtalens legitimitet, da vetoet skulle begrense suverenitetsavståelsen som ligger i EØS-avtalen.

Angående spørsmål 5: «Mener du at vetoet bør brukes mot myndighetsoverføringen i EUs Energipakke 4?»

Stortingsflertallet vedtok EUs Energipakke 3 i mars 2018. Gjennom tilslutningen til EUs energiunion har Norge i realiteten overført myndighet til EUs energibyrå ACER, som gjør vedtak gjennom EØS-tilsynet ESA og Reguleringsmyndigheten for energi (RME), som skal være uavhengig fra norske myndigheter. Målet for EU er fri flyt av energi i det indre marked.

Norge har dermed gitt fra seg muligheten til å styre strømprisen. Om strømprisen blir så høy at den truer lønnsomhet i industrien og gir usosiale kostnader til varme i våre hjem, kan ikke Norge strupe strømekSPORTEN for å holde prisene nede. Norge kan heller ikke styre kraften til å legge om samfunnet i grønn retning. EUs Energipakke 4 (også kalt «Ren energi»-pakken) gir ACER enda mer myndighet, og EU-byrået kan opprette avdelingskontor i Norge – selv om norske myndigheter skulle være uenig. Nei til EU krever at vetoretten i EØS brukes mot myndighetsoverføringen i Energipakke 4.

Angående spørsmål 6: «Støtter du EUs foreslåtte direktiv om å innføre en lovbestemt minstelønn i EU/EØS?»

I Norge er det ikke politikerne som bestemmer lønna. Det er partene i arbeidslivet som forhandler fram lønns- og arbeidsvilkår, som resulterer i landsomfattende tariffavtaler. EUs forslag om lovbestemt minstelønn bryter dramatisk med måten lønns- og arbeidsvilkår bestemmes på. I tillegg vil minstelønna måtte legges i nærheten av de laveste lønnsatsene for ikke å overkjøre gjeldende tariffavtaler. Lovbestemt minstelønn vil dermed føre til økt lavlønnskonkurranse og sosial dumping. EUs direktivforslag svekker fagbevegelsen og den norske arbeidslivsmodellen. Svensk og dansk fagbevegelse raser mot forslaget. Nei til EU er også mot EUs foreslåtte direktiv.

4 Mandatfordelingen

Fordelingen av de 169 stortingsrepresentantene etter valget 13. september 2021. Oppdatert per 15. september.

VALG-DISTRIKT	AP	FRP	H	KRF	MDG	R	SP	SV	V	PF	SUM
Akershus	5	2	6	0	1	1	2	1	1	0	19
Aust-Agder	1	1	1	0	0	0	1	0	0	0	4
Buskerud	3	1	2	0	0	0	1	1	0	0	8
Finnmark	2	1	0	0	0	0	1	0	0	1	5
Hedmark	3	1	1	0	0	0	2	0	0	0	7
Hordaland	4	2	4	1	0	1	2	1	1	0	16
Møre og Romsdal	2	2	1	0	0	0	2	1	0	0	8
Nordland	3	1	1	0	0	1	2	1	0	0	9
Nord-Trøndelag	2	0	0	0	0	0	2	0	1	0	5
Oppland	2	1	1	0	0	0	2	0	0	0	6
Oslo	4	1	5	0	2	2	0	3	3	0	20
Rogaland	3	2	4	1	0	1	2	1	0	0	14
Sogn og Fjordane	1	0	1	0	0	0	1	0	1	0	4
Sør-Trøndelag	3	1	2	0	0	1	2	1	0	0	10
Telemark	2	1	1	0	0	1	1	0	0	0	6
Troms	2	1	1	0	0	0	1	1	0	0	6
Vest-Agder	1	1	1	1	0	0	1	0	1	0	6
Vestfold	2	1	2	0	0	0	1	1	0	0	7
Østfold	3	1	2	0	0	0	2	1	0	0	9
SUM	48	21	36	3	3	8	28	13	8	1	169